

Orientació i inserció sociolaboral

Codi: 101668

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	OT	3	1
2500260 Educació social	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Merce Jariot Garcia

Correu electrònic: merce.jariot@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

L'orientació és una funció pròpia de professionals de l'educació social i una eina educativa fonamental per potenciar i ajudar, des d'una òptica d'empoderament, a les persones aturades en general, i a aquelles que tenen especials dificultats per accedir al mercat laboral (joves, dones, majors de 45 anys, persones migrades, persones transgènere, joventut extutelada, entre altres), corrent el risc de ser excloses socialment. L'orientació acompanyarà a aquestes persones en la construcció i/o reorientació dels seus projectes professionals i de vida per afavorir un procés reeixit d'inserció o reinserció laboral i desenvolupament educatiu, social i laboral. L'orientació també ha d'ajudar a trencar prejudicis i barreres produïdes per la discriminació per ser dona, major de 50 anys o identificar-se com a membre del col·lectiu LGTBIQ+.

El col·lectiu que atén l'orientació sociolaboral va des dels 16 als 65 anys o més, pel que aporta coneixements necessaris per ajudar a joves en el desenvolupament del seu projecte professional i de vida i a persones adultes per revisar-lo, reajustar-lo o millorar-lo. Parteix d'una anàlisi crítica de la realitat sociolaboral de les polítiques actives d'ocupació, de les polítiques públiques d'igualtat d'oportunitats i de les metodologies d'orientació per a la inserció sociolaboral, per tal de fonamentar la intervenció en orientació per a la inserció sociolaboral a través d'itineraris Personalitzats d'Inserció.

És una assignatura professionalitzadora que ofereix una sortida laboral directa a professionals de l'educació social com a tècnic/a d'inserció, orientador/a laboral, coaching laboral, entre altres, en diferents contextos laborals (serveis públics d'ocupació, Administració Pública i Local, Fundacions i entitats privades, entre altres).

De manera més concreta, els objectius de l'assignatura són:

- Conèixer i aplicar el vocabulari bàsic de l'orientació per a la inserció sociolaboral.
- Conèixer i analitzar programes i estratègies d'acompanyament a la inserció
- Proporcionar eines per tal de comprendre la incidència del mercat laboral conjuntament amb els factors que interaccionen amb ell, en l'ocupabilitat de les persones, per tal de poder adquirir i desenvolupar les competències necessàries per orientar sociolaboralment a les persones amb la intenció que aconseguixin el seu objectiu professional.
- Adquirir una visió crítica com a professional de l'orientació sobre les desigualtats que es produeixen en el mercat laboral pel fet de ser dona, pertànyer al col·lectiu LGTBIQ+, haver estat tutelada per l'administració, ser una persona migrada o major de 50 anys.
- Aplicar algunes tècniques d'orientació tot responent a les diverses necessitats de les persones orientades.
- Adquirir competències per a la intervenció orientadora que ajudin a les persones que tenen dificultats d'accés al mercat de treball i manteniment en ell, que promogui la progressiva participació i autonomia d'aquestes en la gestió del seu procés de desenvolupament professional en qualsevol etapa de la seva vida.
- Adquirir una perspectiva personal crítica i ètica sobre els processos d'intervenció en orientació adreçats a col·lectius vulnerats pel mercat de treball, que esdevingui en una actitud d'empoderament de la figura professional d'educador social com agent de canvi.

Competències

Educació social

- Acompanyar les persones en els seus processos de creixement i emancipació.
- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Aplicar les competències socioemocionals necessàries per gestionar les relacions humanes.
- Conèixer els diferents models i estratègies d'orientació.
- Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.
- Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Orientar i assessorar els grups i persones a establir reptes i itineraris educatius.
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.

Resultats d'aprenentatge

1. Acompanyar les persones en risc d'exclusió en els seus processos de creixement i emancipació.
2. Adquirir habilitats socioemocionals i comunicatives per al treball amb persones en risc d'exclusió.
3. Adquirir valors i actituds de respecte cap als diversos mitjans socials i culturals que són propis de les nostres societats contemporànies.
4. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
5. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
6. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
7. Aplicar estratègies i intervencions per fomentar l'autonomia i la integració social de les persones en risc d'exclusió.
8. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
9. Conèixer els diferents models i estratègies d'orientació aplicats a l'Educació Social.
10. Dissenyar programes d'orientació per a la inserció sociolaboral.

11. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
12. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
13. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
14. Orientar les persones immigrades en temes laborals i de formació.
15. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
16. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
17. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
18. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
19. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
20. Relacionar variables econòmiques i instructives amb els índexs d'inserció i desenvolupament professional.
21. Utilitzar estratègies i recursos d'orientació que promouen la progressiva participació de les persones.
22. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.
23. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.

Continguts

1. Les sortides professionals de l'orientació per a la inserció laboral/sociolaboral per a professionals de l'educació social

1.1. Tasques i funcions.

1.2. Context professional.

1.3. Codi deontològic.

2. Bases de l'orientació i inserció sociolaboral

2.1. El concepte d'Orientació per a la inserció laboral.

2.2. El procés d'inserció: de l'exclusió a la inserció sociolaboral

2.3. Conceptes bàsics en el procés d'orientació: competències tècniques, qualificació professional, ocupabilitat, competències bàsiques d'ocupabilitat, satisfacció laboral i realització personal, actituds que afavoreixen la inserció.

2.4. L'Orientació Professional no discriminatòria: la variable gènere en l'elecció i el desenvolupament professional.

2.5. Models per a fomentar la intervenció orientadora en la inserció laboral.

3. Mercat de treball, transicions i polítiques d'ocupació

3.1. Indicadors de funcionament del mercat de treball

3.2. Les transicions al mercat laboral i dins del mercat laboral. Joventut, joventut extutelada i persones adultes.

3.3. Les polítiques actives d'ocupació a Catalunya: el paper de l'orientació.

4. La intervenció orientadora

4.1. Identificació i anàlisi de perfils.

4.1.1. Les barreres del mercat laboral: els col·lectius vulnerats.

4.1.2. Diagnòstic de l'ocupabilitat. Estratègies.

4.2. L'acció orientadora.

4.2.1. Estratègies d'orientació per a l'orientació sociolaboral: balanç de competències, històries de vida, l'arbre de la vida...

4.2.2. Els Itineraris Personals d'Inserció. Procés i continguts.

5. Serveis i programes d'orientació professional a Catalunya

5.1. Programes d'orientació i acompanyament a la inserció laboral adreçats a millorar les situacions de vulnerabilitat dels diferents col·lectius discriminats pel mercat laboral.

5.2. Anàlisi dels programes i serveis d'orientació sociolaboral per a col·lectius vulnerats pel mercat laboral des dels principis de l'educació social.

Metodologia

L'alumnat és el protagonista en el procés d'ensenyament - aprenentatge, i sota aquest principi s'ha planificat una metodologia activa, participativa i fonamentada en la investigació que inclou les següents activitats d'ensenyament i aprenentatge:

1. Dirigides, presencials en gran grup:

- Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part de l'alumnat. En aquestes activitats dirigides es facilitaran articles científics i projectes de recerca que fonamentaran la intervenció en orientació sociolaboral i que seran comentats a l'aula.
- Presentacions de l'alumnat; treball participatiu a partir d'estudi de casos, simulacions sobre processos orientadors i debat sobre aspectes de l'actualitat professional relacionats amb l'assignatura i fruit de la recerca en l'àmbit de l'orientació.

2. Supervisades. La última hora de classe s'ha dissenyat en format seminari. En ella l'alumnat realitzarà activitats pràctiques, de manera parcialment autònoma, doncs disposaran del guiatge i l'assessorament del professorat. Tant les activitats pràctiques, les de recerca sobre els continguts i avenç de l'assignatura, com el desenvolupament del treball descriptiu i d'anàlisi d'un programa o acció d'orientació són activitats supervisades pel professorat.

3. Autònomes: l'alumnat disposarà d'espais de treball autònom individual, en parella i en petit grup per elaborar el treball, acabar les pràctiques i l'activitat avaluativa (activitat de reflexió personal sobre les pròpies competències obtingudes a partir dels aprenentatges adquirits). Amb la l'execució d'aquestes activitats autònomes l'alumnat podrà adquirir les competències de manera autoregulada.

4. Activitats d'avaluació, autoavaluació i avaluació entre iguals: destinades a la verificació i qualificació dels assoliments a partir de treballs i proves escrites. Totes les activitats que realitza l'alumnat per poder superar l'assignatura esdevenen activitats d'avaluació.

Les activitats supervisades i autònomes seran objecte d'avaluació formativa en la modalitat d'avaluació continuada.

En totes les activitats es treballarà el compromís ètic i els principis deontològics relacionats amb la funció orientadora. Tanmateix s'inclourà la competència investigadora com a base per a la generació de coneixements sobre la temàtica, pel que l'alumnat haurà de concretar el procés de cerca de les fonts d'informació, l'elaboració de l'eina de recollida de dades i el procés d'anàlisi d'aquestes. La prova final de síntesi haurà d'incloure un procés de discussió i conclusions a partir d'articles científics.

Es destinaran 15 minuts a l'aula per tal que l'alumnat pugui respondre l'enquesta d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura.

Aquesta assignatura contempla el desenvolupament de pràctiques inclusives en: l'ús de material audiovisual, les presentacions dissenyades per presentar els continguts, l'accessibilitat dels materials en format ppt, la metodologia participativa i el procés d'acció tutorial i d'orientació individual per poder resoldre qualsevol qüestió relacionada amb l'assignatura. Tanmateix en les activitats que l'alumnat haurà de compartir amb la resta del grup classe i incorporar la perspectiva inclusiva.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	45	1,8	
Tipus: Supervisades			
Activitat supervisada	30	1,2	
Tipus: Autònomes			
Activitat Autònoma	75	3	

Avaluació

Avaluació continuada

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella d'avaluació. Per poder superar l'assignatura s'han d'aprovar cadascuna de les activitats avaluatives amb un 5.

La nota final de l'assignatura serà la mitjana ponderada de les notes dels tres blocs. S'aprovarà l'assignatura amb una puntuació mínima de 5. Es considerarà no presentat quan no es lliurin totes les activitats avaluatives.

L'alumnat que durant el curs hagi realitzat un seguiment adequat de l'assignatura i tot i així li quedi algun aspecte no assolit se'l donarà la oportunitat de superar la matèria refent l'activitat o activitats no superades. Totes les activitats avaluatives són recuperables menys l'exposició del treball de grup. No es podrà recuperar una activitat o treball que no hagi estat prèviament avaluat. L'alumnat podrà lliurar de nou les activitats durant tot el semestre, essent la data màxima el 05/02/2024.

Les activitats, casos i exercicis estaran distribuïts al llarg de tota l'assignatura, temporitzades en la data d'inici i de lliurament. La devolució i el seguiment de les activitats que formen part de la qualificació es realitzarà 15 dies després del seu lliurament. L'alumnat que vulgui revisar la nota haurà de fer-ho en els 15 dies posteriors a la seva publicació en l'horari de tutories que el professorat té establert per aquesta assignatura i que es consigna en el programa de la mateixa.

L'assistència és obligatòria els dies de les exposicions del treball grupal i de la simulació de l'activitat d'orientació programada i executada que seran el 6/11, 13/11/2023, 08/01 i el 15/01/2024.

Les dates de lliurament i/o avaluació seran:

- Treball: 15/01/2024. Recuperació: 05/02/2024.
- Exposició del treball: 15/01/2024. No hi ha recuperació.
- Activitats pràctiques: activitat 1 02/10/2023 (no avaluable), activitat 2 30/10/2023, activitat 3 27/11/2023 i activitat 4 16/01/2024 . Recuperació: lliuraments durant tot el curs, data màxima: Recuperació: 05/02/2024.
- Prova final de síntesi: 22/01/2024. Recuperació. 05/02/2024

El percentatge d'avaluació individual de l'assignatura és del 50%: exposició del treball grupal 15%, prova final de síntesi 35%. Tot i que hi hagi activitats a realitzar en petits grups les qualificacions seran individuals, de manera que no necessàriament tots els membres del grup han de ser avaluats amb la mateixa qualificació. A les activitats s'incorporarà una rúbrica per tal de valorar l'aportació de cada membre al grup.

Els resultats de l'avaluació seran comentats a nivell grupal i/o individual. Per tal de garantir un feed back efectiu i formatiu es facilitaran les rúbriques utilitzades a l'alumnat en les que podran visualitzar el model de la bona execució de cada activitat. La retroacció de cada activitat a l'alumnat incorpora el feed back rebut per tal de que pugui millorar-les.

Alumnat repetidor

L'alumnat que repeteix l'assignatura haurà de lliurar les evidències avaluatives programades per l'avaluació continuada, l'assignatura no contempla per aquest alumnat la realització d'una prova de síntesi final.

Avaluació única

- Resolució de 3 casos d'orientació sociolaboral. L'alumnat haurà de respondre 5 preguntes per resoldre els casos proposats. Valor sobre la qualificació final: 20%. Data de lliurament 22/01/2023. Recuperació: 05/02/2024
- Treball individual anàlisi autoreflexiva de les competències adquirides com a professional de la orientació professional. Valor sobre la qualificació final: 20%. Data de lliurament 22/01/23. Recuperació: 05/02/2024
- Treball individual: disseny, elaboració i aplicació d'un itinerari personal d'inserció per a un cas real. El treball ha d'analitzar les barreres imposades pel mercat de treball a la persona, elaborar el diagnòstic d'ocupabilitat, dissenyar les activitats a desenvolupar en l'itinerari, el relat de l'aplicació i l'avaluació del procés de recerca activa de feina. Valor sobre la qualificació final: 40% Data de lliurament 22/01/2021. Recuperació: 05/02/2024.
- Defensa pública del disseny, elaboració i aplicació del Itinerari Personal d'Inserció. Valor sobre la qualificació final: 20%. Data de defensa: 22/01/2024. No hi ha recuperació.

L'alumnat que s'aculli a l'avaluació única han de presentar obligatòriament les activitats avaluatives en la data indicada i no tindran retorn valoratiu d'aquestes durant el procés de desenvolupament de l'assignatura

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada.

En el cas de l'avaluació única els resultats de l'avaluació seran comentats individualment.

Per a l'avaluació continuada i única

S'avaluarà la competència investigadora que es requereix pel desenvolupament de cadascuna de les activitats avaluatives i que es concretarà en el programa.

Si l'alumnat no lliura alguna de les evidències d'avaluació obligatòries la nota final de l'assignatura serà no avaluable.

Per aprovar aquesta assignatura, cal mostrar una actitud compatible amb la professió educativa. Per tant es valorarà que l'alumnat mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent. Tanmateix haurà de mostrar actituds d'escolta activa, participació, empatia i respecte al llarg del curs.

En totes les activitats (individuals i en grup) es tindrà en compte, doncs, la correcció lingüística, la redacció i els aspectes formals de presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha

de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser retornada (no avaluada) o suspesa si el professorat considera que no compleix aquests requisits.

Per aquest motiu, abans de lliurar una evidència d'aprenentatge, cal comprovar que s'ha escrit correctament les fonts, notes, citacions textuais i referències bibliogràfiques seguint la última versió de la normativa APA i d'acord a la documentació que es resumeix en fonts de la UAB:

https://ddd.uab.cat/pub/recdoc/2016/145881/citrefapa_a2016.pdf

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_03.html

També es valorarà l'actitud mostrada per l'alumnat, pel que es tindran en compte competències transversals com: escolta activa, respecte, participació, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, argumentar, ús del mòbil i del ordinador adequat.

Es pot consultar el document "Criteris i pautes generals d'avaluació de la Facultat de Ciències de l'Educació" aprovat per la COA a 28 de maig de 2015 (<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>), i també la Normativa d'Avaluació de la Universitat Autònoma de Barcelona (<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>).

Per últim, la còpia o plagi de material, tant en el cas de treballs, pràctiques o exàmens implica una qualificació final de 0 de l'assignatura, perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Es considerarà que un treball, activitat o examen està "copiat" quan reproduceix tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. Es considerarà que un treball o activitat està "plagiat" quan es presenta com a propi una part d'un text d'un autor sense citar les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital. (més informació sobre plagi a http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html).

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
BLOC 1. TEORIA. Prova Final de Síntesi. Control del temari de les unitats a partir d'una activitat avaluativa d'autoreflexió amb argumentacions dels aprenentatges assolits. Es realitzarà un cop finalitzada l'assignatura. És una activitat individual.	35 %	0	0	1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 21, 22, 23
BLOC 2. ACTIVITATS PRÀCTIQUES. Recull de treballs individuals de caràcter pràctic que mostrin un aprofitament de les tasques realitzades. Es revisaran al llarg del curs. El 75% de les activitats són individuals.	30 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23
BLOC 3. TREBALL. Treball grupal que s'elabora al llarg del curs on l'alumnat haurà d'elaborar criteris d'avaluació a partir dels continguts treballats i fer propostes educatives de millora d'un programa o acció d'orientació real.	20%	0	0	3, 4, 6, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23
BLOC 4. Presentació oral del treball realitzat sobre els programes d'orientació laboral a Catalunya	15%	0	0	3, 4, 6, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 23

Bibliografia

Acuña Franco, S. (2007): *Orientación profesional, académica y personal no sexista*. <https://bit.ly/3ixqjqZ>

Amber, D. & Domingo, J. (2017). Desempleo y precariedad laboral en mayores de 45 años desde la voz de los expertos: una luz al final del túnel. *Sociología, Problemas e Prácticas*, 84. <https://doi.org/10.7458/SPP2017847397>

Arnau-Sabatés, L.; Marzo, M.T.; Jariot, M. & Sala-Roca, J. (2014). Learning basic employability competence: a challenge for the active labour insertion of adolescents in residential care in their transition to adulthood. *European Journal of Social Work*, 17(2), 252-265. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2013.802227>

Chisvert Tarazona, M.J. (2014). Revisión del desarrollo de la orientación sociolaboral como política activa de empleo. *REOP*, 25(1), 8 - 24. doi: <https://doi.org/10.5944/reop.vol.25.num.1.2014.12010>

Climent-Rodríguez, J.A. & Navarro-Abal, Y. (2016). Nuevos retos en orientación laboral: de itinerarios personales de inserción a la construcción de marcas profesionales. *REOP*, 27(2), 126 - 133. <https://doi.org/10.5944/reop.vol.27.num.2.2016.17148>

Donoso, T & Figuera, P. (2007). Niveles de diagnóstico en los procesos de inserción y orientación profesional. *Revista electrónica de Investigación Psicoeducativa*, 11 (5), 103-124. <https://www.redalyc.org/pdf/2931/293121941007.pdf>

Echeverría, B. (coord.), Isus, S., Martínez Clares, M. P. & Sarasola, L. (2010). *Orientación Profesional*. Barcelona: UOC.

Fernando, E., Alós, R., Jodar, P. & Miguélez, F. (2014). La inserción laboral de ex reclusos. Una aproximación cualitativa. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS)*, 145 (24), 181-204. <https://www.jstor.org/stable/23646446?seq=1>

Figuera Gazo, P. (Coord.) (2013). *Orientación profesional y transiciones en el mundo global. Innovaciones en orientación sistémica y en gestión personal de la carrera*. Barcelona: Laertes.

Fillella Guiu, G. (2000). Evaluación del programa de orientación para la inserción laboral en los centros penitenciarios. *Revista de Investigación Educativa*, 18(1), 83-96. <https://bit.ly/3gAPbAk>

García Hernández, J.L., Cortés Pascual, A. (2020). ¿Qué propone la orientación profesional ante las políticas de empleo de la España postcrisis? Un análisis cualitativo. *Revista de Investigación Educativa*, 38(1), 89-108. <http://dx.doi.org/10.6018/rie.324771>

Goizález Hernández, H., Laborda Molla, C. & Jariot Garcia, M. (2021). Employability skills and quality of life among employees with mild and moderate intellectual disability who attend occupation centres in catalonia (Spain). *Siglo Cero: Revista Española sobre Discapacidad Intelectual*, 52, 45-57. <https://doi.org/10.14201/scero20215214557>

Gómez, M. (2009). La intervenció educativa en el procés d'inserció laboral. *Educació Social*, 41, 15-34. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165612/241200>

Instituto de la Mujer (2005). *Guía de sensibilización y formación en igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. <https://bit.ly/2BC39TK>

Jariot Garcia, M., Rodríguez Parrón, M., Sala Roca, J. & Villalba Biarnés, A. (2008). El proceso de desinternamiento de jóvenes ex tutelados para favorecer una inserción sociolaboral positiva. Análisis de la situación actual en los centros residenciales de acción educativa de Cataluña. *Bordón*, 60, 49-65. <https://bit.ly/3gAczOh>

Jariot Garcia, M., Sala Roca, J. & Arnau Sabatés, L. (2015). Jóvenes tutelados y transición a la vida independiente: Indicadores de éxito. *REOP*, 26 (2), 90 - 103. <https://bit.ly/2Z5ikNQ>

Jariot Garcia, M., Laborda Molla, C. & González Hernández, H. (2020). El perfil competencial laboral de personas con discapacidad intelectual en centros ocupacionales. *RIE*, 38(2), 475-493. <http://dx.doi.org/10.6018/rie.312241>.

Jariot Garcia, M., Sala Roca, J., Arnau Sabatés, L. & Marzo Arpon, T. (2021). Análisis del modelo teórico del test situacional de desarrollo de competencias básicas de empleabilidad: la perspectiva de los trabajadores. *Revista de Pedagogía Social*, 37, 23-38. https://doi.org/10.7179/PSRI_2021.37.01.

Jiménez Ullate, J. (2017). Orientación laboral: Una revisión bibliográfica de su conceptualización y su aporte a la persona trabajadora y a las organizaciones laborales. *Revista Electrónica Educare*, 21, (2), 1-17 doi: <http://dx.doi.org/10.15359/ree.21-2.19>

Laborda Molla, C., Jariot Garcia, M. & González Hernández, H. (2021). Calidad de vida y competencias de empleabilidad en personas trabajadoras en centros especiales de empleo. *Educación XX1*, 24(1), 117-139. <https://doi.org.10.5944/educXX1.26570>

Manzanares, A., Sanz, C. (directores) (2018). Orientación Profesional. Fundamentos y estrategias. Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha. <http://dx.doi.org/10.18239/atenea.07.2018>

Martínez Clares, P.; González Lorente, C. & Rebollo Quintela, N. (2019). Competencias para la empleabilidad: un modelo de ecuaciones estructurales en la Facultad de Educación. *Revista de Investigación Educativa*, 37(1), 57-73. <http://dx.doi.org/10.6018/rie.37.1.343891>

Martínez Juárez, M.; González Morga, N. & Pérez Cusó, J. (2018). Aproximación al perfil formativo del orientador profesional en la blogosfera. *Revista de Investigación Educativa*, 36(1), 39-56. <http://dx.doi.org/10.6018/rie.36.1.306401>

Martínez - Rodríguez, F.M. (2009). El proceso de inserción laboral: Implicaciones educativas para la mejora de la empleabilidad. *Revista Complutense de Educación*, 20(2), 455-471. <https://bit.ly/2VVYAKH>

MILENIUM 3 (2012). Jóvenes y empleo: el reto de la integración laboral. Madrid: Caritas española editores. <https://www.caritasvitoria.org/datos/documentos/Jovenes%20y%20empleo.pdf>

Montané Capdevila, J., Jariot Garcia, M. & Rodríguez Parrón, M.(2007). *Actitudes, cambio de actitudes y conducción segura. Un enfoque crítico aplicado a la reducción de accidentes de tráfico*. Barcelona: Laertes.

Moreno López, R. & Morales Calvo, S. (2017) Las competencias socio-personales para la inserción sociolaboral de jóvenes en los programas propios de educación social. *REOP*, 28 (1), 33-55. <https://www.redalyc.org/pdf/3382/338252055004.pdf>

Muñoz Cantero, J. Miguel; Rebollo Quintela, N. (2016). Evaluación del impacto de políticas orientadas a la inserción sociolaboral mediante matching. *Revista de Investigación Educativa*, 34(1), 87-102. <http://dx.doi.org/10.6018/rie.34.1.206871>

Palomares-Montero, D., Chisvert-Tarazona, M.J. & Suárez-Ortega, M. (2019). Formación y orientación para el emprendimiento. Lo que dicen la bibliometría y los emprendedores novatos. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 30(1), 131 - 149. <https://doi.org/10.5944/reop.vol.30.num.1.2019.25198>

Planas, J.A. (coord.), Cobos, A. & Gutiérrez-Crespo, E. (2012). *La orientación profesional y la búsqueda de empleo. Experiencias innovadoras y técnicas de intervención que facilitan la inserción laboral*. Barcelona: Graó.

Pérez-Escoda, N. & Ribera Cos, A. (2009). Las competencias emocionales en los procesos de inserción laboral. *REOP*, 30(3), 251-256. <https://www.redalyc.org/pdf/3382/338230783004.pdf>

Rodríguez Moreno, M.L (2007). Orientación profesional y formación basada en el trabajo: conceptos básicos y sugerencias para la intervención. *Revista Educación XX1*, 9, 15-33. <https://bit.ly/2DiSXjm>

Rodríguez Moreno, M.L (2007). La competencia laboral y la formación de las personas en el marco de la "long life learning". *Aula de Innovación Educativa*, 161, 67-76. <https://bit.ly/2DiWq1n>

Rodríguez Bravo, A.E., De Juanas Oliva, A. & González Olivares, A.L. (2016). Atribuciones de los jóvenes en situación de vulnerabilidad social sobre los beneficios del estudio y la inserción laboral. *Revista Española de Pedagogía*, 74(263), 109-126 <https://bit.ly/2CeBmlE>

Romero, V. (2013). *Inserción Sociolaboral*. Barcelona: Altamar

Sala Roca, J., Jariot Garcia, M., Villalba Biarnés, A. & Rodríguez Parrón, M. (2009). Analysis of factors involved in the social inclusion process of young people fostered in residential care institutions. *Children and Youth Services Review*, 31(12), 1251-1257. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.05.010>

Sala Roca, J., Villalba Biarnés, A., Jariot Garcia, M. & Rodríguez Parrón, M. (2009). Characteristics and Sociolabour Insertion of Young People after Residential Care. *International Journal of Child & Family Welfare*, 2009/1, 22-34. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.05.010>

Sala Roca, J., Jariot Garcia, M., Arnau Sabatés, L. & Doval, E. (2021). Test situacional desarrollo de las competencias básicas de empleabilidad: validación de un instrumento psicoeducativo para la intervención socioeducativa. *Revista de Pedagogía Social*, 37, 39-53. http://doi.org.10.7179/PSRI_2021.37.02

Salvà Mut, F. (2008). Inserción sociolaboral y colectivos en exclusión y riesgo de exclusión. Formación XXI. *Revista de formación y empleo*. <https://bit.ly/2ZI9pRP>

Sánchez García, M. F. (Coord.) (2013). *Orientación profesional y personal*. Madrid: UNED.

Sánchez García, M. F. (Coord.) & Álvarez González, M. (2012). *Bases teórico-prácticas de la orientación profesional*. Madrid: UNED.

Sánchez Almagro, M.L. (coord), Prieto Clemente, A., Alonso García, P. & Pérez Amores, J. (2011). Guía práctica del asesor y orientador profesional. Madrid: Síntesis

Santana Vega, L. (2014). *Orientación Profesional*. Madrid. Síntesis.

Savickas, M.L. (2005). The theory and practice of career construction. Dins, S.D. Brown, & R. W. Lent (Eds.), *Career Development and Counseling. Putting Theory and Research to Work* (pp. 42-71). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.

Serreri, P., Cimmuto, A. & Rodríguez Moreno, M.L. (2010). *Desarrollo de competencias: Teoría y práctica. Balance, proyecto profesional y aprendizaje basado en el trabajo*. Barcelona: Laertes

Sobrado, L. & Cortés, A. (2009). *Orientación profesional: nuevos escenarios y perspectivas*. Barcelona: Biblioteca Nueva.

Sánchez García, M.F. (coordinadora) (2017). *Orientación para el desarrollo profesional*. Madrid: UNED.

Sánchez García, M.F. (coordinadora) (2017). *Orientación profesional y personal*. Madrid: UNED.

Teré Iriarte, F. (2019). *Manual práctico de orientación profesional centrada en el empleo y la persona*. Pamplona: Ediciones Eunate

Vázquez Fernández, J. & Barrera Algarín, E. (2015). Inserción sociolaboral de jóvenes en riesgo de exclusión y con fracaso escolar. *Educación y futuro: revista de investigación aplicada y experiencias educativas*, 32, 229-254. <https://bit.ly/3gCuXpw>

Verd, J. M. & López-Andreu, M. (2016). Crisis del empleo y polarización de las trayectorias laborales. El caso de los adultos jóvenes en Cataluña. *Papers*, 101, 1, 5-30. <http://dx.doi.org/10.5565/rev/papers.2167>

Zugasti Mutilva, N. (2016). Transiciones laborales en Navarra. Una valoración de la capacidad de integración del empleo. *Cuadernos de Trabajo Social*, 23, 47-70. <http://dx.doi.org/10.14198/ALTERN2016.23.03>

Programari

Cap